

Civilutskottets betänkande

1982/83: 17

om anslag till vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet
m. m. (prop. 1982/83:100 bil. 13)

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 13 (bostadsdepartementet) under litt. B 16 och B 17 (s. 91–98) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om den lägsta godkända kostnaden för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.,

2. medge att beslut om lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. får meddelas inom en ram av 1 900 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,

3. medge att beslut om bidrag till energibesparande åtgärder i statliga byggnader får meddelas inom en ram av 90 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,

4. medge att beslut om bidrag till kommunerna m. fl. för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. får meddelas inom en ram av 158 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,

5. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisa

a. till Information och utbildning m. m. i energifrågor ett reservationsanslag av 17 575 000 kr.,

b. till Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. ett reservationsanslag av 1 350 000 000 kr.

2 Motionerna

I detta sammanhang behandlas motionerna 1982/83:

215 av Gullan Lindblad m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om att försöksverksamhet med decentraliserad handläggning i ärenden rörande statligt stöd till energibesparande åtgärder bör förläggas till någon eller några Värmlandskommuner,

829 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari föreslås att riksdagen beslutar hos regeringen hemställa om nya regler beträffande undantag för särskilda energisnåla hus från förbudet mot direktverkande elvärme i enlighet med vad som anförts i motionen,

834 av Yngve Nyquist m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av en av statliga myndigheter ledd kampanj för att informera om riskerna vid en för dålig bostadsventilation,

1103 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga – med hänvisning till motion 1982/83:1100 – hemställs

(1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande centralstyrning och tvång i energisparverksamheten i befintlig bebyggelse,

1550 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt rör frågan om bidrag till vissa energibesparande åtgärder i bostadshus m. m., hemställs

1. att riksdagen beslutar att de åtgärder som riksdagen med anledning av förslag i proposition 1982/83:50 bil. 5 beslöt skall upphävas fr. o. m. den 1 juli 1983,

2. att riksdagen för budgetåret 1983/84 reducerar ifrågavarande anslag med 700 milj. kr. i enlighet med vad i motionen anförts,

1557 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen inte godkänner vad bostadsministern

a. förordat om lägsta godkända kostnad för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.,

b. föreslagit om ram för beslut om lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. under budgetåret 1983/84,

c. föreslagit om ram för beslut om bidrag till energibesparande åtgärder i statliga byggnader under budgetåret 1983/84,

d. föreslagit om ram för beslut om bidrag till kommunerna m. fl. för rådgivnings- och besiktningsverksamhet under budgetåret 1983/84,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om anslag till Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. för budgetåret 1983/84,

1572 av Lars Ulander och Bo Forslund (båda s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats

1. om utgångspunkten för den kommande översynen avseende informations- och utbildningsfrågor beträffande energiområdet såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde,

2. om länsbostadsnämndernas regionala samordningsansvar beträffande energirådgivningen m. m.,

2091 av Lars Andersson (s) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av regler för var värmepumpar för bostadsfastigheter skall få installeras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en översyn av reglerna för erhållande av lån och bidrag enligt energilåneförordningen 1981:589.

3 Uppgifter om kommunal energiplanering m. m.

Lagen (1977:439) om kommunal energiplanering innebär att kommunerna ålagts ett ansvar för att i sin planering främja hushållning med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel (1 §). I lagen anges bl. a. att

det i varje kommun skall finnas en aktuell av kommunfullmäktige beslutad plan för att minska oljeanvändningen i kommunen (3 §). Lagens krav på sådan plan trädde i kraft vid halvårsskiftet 1982. Kommun har ålagts att på begäran av myndighet som regeringen bestämmer lämna myndigheten uppgifter om kommunens skyldighet bl. a. enligt 1 och 3 §§. I den i anslutning till lagen utfärdade *förordningen (1977:440) om kommunal energiplanering* föreskrivs bl. a. att statens industriverk kan begära att kommun lämnar uppgift av väsentlig betydelse för statlig, central eller regional planering avseende rådande förhållanden av väsentlig betydelse för energiförbrukningen, energitillförseln eller energihushållningen och av kommunens bedömning av utvecklingen på energiområdet.

Kommunernas ansvar för energihushållningsaspekten har också fått uttryck i *byggnadsstadgan* (BS). I BS 9 § anges att planeringen enligt byggnadslagstiftningen skall ske med tillbörlig hänsyn till bl. a. energihushållningens behov. De kommunala byggnadsnämnderna har att bevaka att vad i BS stadgas om krav på god energihushållning i byggnader beaktas vid ny- och ombyggnad.

Även i *lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem* finns regler som bl. a. skall göra det möjligt att planera utbyggnaden av fjärrvärme. I lagen anges bl. a. att en fjärrvärmeanläggning kan förklaras som allmän. För att en sådan allmänförklaring skall göras krävs bl. a. att ändamålet med anläggningen är att bereda bostadshus eller annan bebyggelse värmeförsörjning genom fjärrvärme. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar om allmänförklaring. Om ett allmänt värmesystem kommer till stånd följer därmed skyldighet för huvudmannen för anläggningen att ersätta anordningar för värmeförsörjningen som blir onyttiga. En motsvarande skyldighet för ägare av fastighet att mot ersättning låta införliva anordningarna med värmesystemet finns också i lagen.

I lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar – *ellagen* – finns bestämmelser om att eldistributör är skyldig att tillhandahålla ström åt envar inom distributionsområdet som behöver den för normalt förbrukningsändamål. Sådan skyldighet föreligger dock inte om strömmen är avsedd att användas för värmeförsörjning inom ett område där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses distribueras om värmeförsörjningen inte med större fördel kan tillgodoses med elenergi än med det gemensamma systemet.

I *förordningen (1981:589)* med särskilda bestämmelser om bostadslån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. – *energilåneförordningen* – anges bl. a. (2 §) att bostadslån för ombyggnad för att uppnå bättre hushållning med energi (energiparlån) i princip endast får lämnas om ombyggnaden är förenlig med översiktliga ställningstaganden av kommunfullmäktige beträffande bl. a. energiplaneringen i kommunen.

Beträffande det kommunala inflytandet vid beslut om energisparstöd

anförde dåvarande bostadsministern (prop. 1978/79:115 s. 23 o. 24) följande:

Jag anser det vidare befogat att kommunerna får möjligheter att bevaka att de investeringar som görs med hjälp av det statliga energisparstödet inte motverkar kommunens strävanden inom energihushållningens, bebyggelseplaneringens och bostadsförsörjningens områden. Ansökningar om energisparlån eller energisparbidrag lämnas till det kommunala förmedlingsorganet, som med eget yttrande överlämnar ansökningarna till länsbostadsnämnden för prövning och avgörande. Förmedlingsorganet bör i fortsättningen ha rätt att avstyrka stöd till åtgärder som står i strid med riktlinjer som kommunen har antagit för energi-, bebyggelse- och bostadsförsörjningsplaneringen inom kommunen. Sedan tidigare (prop. 1977/78:93, CU 1977/78:28, rskr 1977/78:265) gäller redan att i ärende, där inte kommunen är sökande, får beslut som innebär avvikelse från förmedlingsorganets yttrande meddelas endast om särskilda skäl föreligger. Lämplighetsprövningen i dessa avseenden kommer alltså att ankomma på kommunen.

4 Utskottet

4.1 Mål för energisparverksamheten i byggnader m. m.

Riksdagen lade våren 1981 med anledning av proposition om riktlinjer för energisparverksamheten i byggnader m. m. (prop. 1980/81:133, CU 37) fast mål avseende denna energisparverksamhet. Målet innebär bl. a. att verksamheten riktas in på att minska den årliga energianvändningen i byggnadsbeståndet med 48 terawattimmar brutto fram t. o. m. år 1988. En mindre del av besparingen kunde dock komma att falla på tiden efter detta år. Inom ramen för det s. k. konverteringsprogrammet främjas en övergång från olja till andra energislag. Energihushållningen i byggnader ingår som en del av det samlade energihushållningsprogram som riksdagen beslutade år 1981. En omprövning av programmet avses ske omkring år 1985.

4.2 Kommunal energiplanering m. m.

Ovan har redogjorts för den lagstiftning m. m. som är en viktig förutsättning för kommunernas insatser beträffande energisparåtgärder i byggnadsbeståndet. Av redovisningen framgår bl. a. att kommunerna ålagts ett ansvar för att i sin planering främja hushållning med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Vidare har redovisats viss lagstiftning som bl. a. skall göra det möjligt att utifrån skilda utgångspunkter ytterligare hävda energihushållningsaspekten.

Frågan om kommunernas roll i energihushållningssammanhang och behovet av en samordnad energiplanering har tagits upp bl. a. av bostadsministern i årets budgetproposition (bil. 13 s. 80). I budgetpropositionen anges att de regler som gäller för kommunernas ansvar och befogenheter inom energiområdet kommer att ses över. Enligt vad utskottet sedermera

erfarit avser regeringen hösten 1983 förelägga riksdagen en proposition om kommunal energiplanering. I propositionen kommer bl. a. frågan om kommunala styrmedel att behandlas.

Frågan om kommunernas roll i energisparverksamheten tas upp i två motionsyrkanden. I motion 1103 (c) hemställs i yrkande 1 att riksdagen beträffande centralstyrning och tvång i energisparverksamheten i befintlig bebyggelse som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1100 (c) anförts. Som motiv för yrkandet anförts i den sistnämnda motionen att regeringen i budgetpropositionen har aviserat bestämmelser om obligatorisk besiktning av alla fastigheter med möjligheter att ålägga fastighetsägarna att vidta lämpliga energisparåtgärder. En sådan hård styrning av energisparåtgärderna i befintlig bebyggelse innebär enligt motionärerna såväl stora risker för en kostnadskrävande byråkratisering som en omfattande passivering av fastighetsägarna.

I budgetpropositionen har inte, såsom anförts i motionen, aviserats bestämmelser om obligatorisk besiktning av fastigheter. Enligt utskottets uppfattning finns därför inte skäl att i nu förevarande sammanhang i sak pröva vad i motionen hävdats om en kostnadskrävande byråkratisering m. m. vid ett sådant obligatoriskt förfarande. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1103 (c) yrkande 1.

Under detta avsnitt behandlar utskottet även motion 2091 (s) yrkande 1. Detta yrkande går ut på att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av regler för var värmepumpar för bostadsfastigheter skall få installeras. Motionären pekar på den konflikt som finns avseende två av energipolitikens delmål, nämligen att spara uppvärmningsenergi och att framöver avveckla kärnkraften. I motionen anförts att en värmepumpsinstallation spar energi och med dagens elpris m. m. uppvisar god lönsamhet för den enskilde fastighetsägaren. Samtidigt medför värmepumpsinstallationer inom befintliga eller planerade fjärrvärmeområden, där också kraftvärmeverk planeras, att möjligheterna till elproduktion minskar. Motionären efterlyser bl. a. enhetliga regler för var värmepumpar får installeras.

I avsikt att planera utbyggnaden bl. a. av fjärrvärme har riksdagen antagit lagen (1977:439) om kommunal energiplanering och lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem. Enligt vad som framgått ovan kommer riksdagen under hösten 1983 att föreläggas en proposition om kommunal energiplanering m. m. Utskottet förutsätter att i detta sammanhang även övervägs behovet av ytterligare åtgärder i linje med vad i motion 2091 (s) yrkande 1 förordats. Med det anförda avstyrker utskottet detta yrkande.

4.3 Uppvärmning av byggnader

Beträffande byggnaders uppvärmningssystem beslöt riksdagen våren 1981 (prop. 1980/81:133) bl. a. om särskilda villkor för installation av direktver-

kande elvärme. De nya reglerna som ursprungligen skulle träda i kraft den 1 januari 1983 kommer efter riksdagens beslut hösten 1982 (CU 1982/83:9) att träda i kraft den 1 januari 1984. Reglerna har tagits in i byggnadsstadgan (44 a §). Beträffande direktverkande elvärme stadgas att en bostadsbyggnad med högst två bostadslägenheter som är avsedd för annat ändamål än fritidsändamål inte får utföras med ett uppvärmningssystem med direktverkande elvärme om det inte finns "särskilda skäl". Bl. a. skulle särskilda skäl anses föreligga för småhus som är energisnålt utformade. Civilutskottet utgick vid sin behandling av propositionen våren 1981 från att dåvarande bostadsministern med energisnålt utformade hus synes ha avsett de hus som i enlighet med förslag från elanvändningskommittén (ELAK) angetts som uppvärmningssnåla. Enligt ELAK:s förslag skulle ett hus anses som uppvärmningssnålt om behovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten kan minskas med i genomsnitt 40 % av behovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden varit utförd enligt minimikraven på värmeisolering och luftomsättning i Svensk byggnorm 1975 (SBN 75). Dessa krav har numera överförts till SBN 80.

I motion 829 (c) föreslås att definitionen på en energisnål byggnad skall skärpas så att undantag från förbudet mot direktverkande elvärme skall gälla om byggnadens sammanlagda energibehov för tappvarmvatten och uppvärmning understiger minimikraven i SBN 75 med minst 40 %. Inriktningen bör vara att kraven vid mitten av 1980-talet skärps till att gälla 60 % besparing.

Civilutskottet har våren 1981 och våren 1982 behandlat motioner med samma förslag som det nu föreliggande. Vid båda tillfällena har utskottet anfört att tillräckliga skäl saknas att gå ifrån vad som ursprungligen formulerats av ELAK och som riksdagen efter förslag i proposition 1980/81:133 anslutit sig till. Utskottet finner inte anledning att nu ändra uppfattning i frågan. Motion 829 (c) avstyrks med hänvisning till det anförda. Utskottet vill dock erinra om att den nu gällande regeln om vad som skall definieras som energisnål byggnad kan komma att ses över när energiprogrammet skall omprövas omkring år 1985.

4.4 Det ekonomiska stödssystemet

4.4.1 Bostäder m. m.

Regeringens förslag i budgetpropositionen (bil. 13 s. 96-98) avseende ekonomiskt stöd till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet innebär sammanfattningsvis följande. Ramen avseende energibesparande åtgärder i statliga byggnader föreslås fastställas till 90 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Detta innebär oförändrad ram jämfört med innevarande budgetår. Ramen för energibesparande åtgärder i bostadshus föreslås fastställas till 1 900 milj. kr. för budgetåret 1983/84; även detta innebär oförändrad ram jämfört med innevarande budgetår.

Riksdagen föreslås även godkänna vad i budgetpropositionen förordats om lägsta godkända kostnaden för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. Enligt bostadsministern bör det i fortsättningen ankomma på regeringen att besluta om lägsta godkända kostnad för lån. Om riksdagen inte har någon invändning mot en sådan ordning anger bostadsministern att han avser föreslå regeringen att den lägsta godkända kostnaden höjs med 2 000 kr. till 7 000 kr. när arbetet utförs av entreprenör och till 5 000 kr. när fastighetsägaren själv utför arbetet.

Beträffande stöd till den kommunala besiktning- och rådgivningsverksamheten förordas en beslutsram om 158 milj. kr. för budgetåret 1983/84.

I motion 1557 (m) yrkandena 1 a–d hemställs att riksdagen avslår regeringens ovan redovisade förslag. Motionärerna anför bl. a. att åtskilliga av de vidtagna sparåtgärderna skulle utförts även utan statligt stöd eftersom energiprisutvecklingen gjort investeringarna direkt lönsamma. Såväl från sakliga utgångspunkter som ur samhällsekonomisk synvinkel finns enligt motionärernas uppfattning inga motiv för att bibehålla stödformen. I ett yrkande i motionen behandlas frågan om finansiering av energihushållningsåtgärder på kreditmarknaden. Detta yrkande behandlar utskottet i ett kommande betänkande. Dessutom föreslås i motion 1550 (m) yrkande 1 delvis att riksdagen beslutar att de åtgärder som riksdagen med anledning av proposition 1982/83:50 bil. 5 beslöt hösten 1982 (CU 1982/83:8) skall upphävas fr. o. m. den 1 juli 1983. Bland dessa beslut ingår att bidrag till vissa energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. skall kunna lämnas. Vid behandlingen av den nämnda propositionen hade utskottet att ta ställning till ett motionsyrkande (m) om att bidrag inte skulle lämnas. Med hänvisning bl. a. till att bidragen antogs få en sysselsättningsfrämjande effekt och att bidragsgivningen skulle begränsas i tiden avstyrkte utskottet motionsförslaget, som avslogs av riksdagen.

Vad beträffar de i detta betänkande nu behandlade motionsyrkandena (m) vill utskottet understryka vikten av att medel garanteras så att den nuvarande höga ambitionsnivån kan upprätthållas och energisparmålet förverkligas. Även om energisparinvesteringarna ofta uppvisar god lönsamhet kan utskottet inte dela motionärernas föga underbyggda och generella påstående om att det från sakliga utgångspunkter inte finns motiv för att bibehålla stödet. Enligt utskottets uppfattning är motiven för förslagen i motion 1557 (m) alltför summariska och översiktliga för att utgöra en utgångspunkt för en så genomgripande reform som ett uteblivet statligt ekonomiskt stöd till energisparandet i bostäder m. m. skulle innebära. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkande 1 i motion 1557 om ramar och lägsta godkända kostnad för lån. Förslaget i motion 1550 (m) yrkande 1 avstyrks i motsvarande del med hänvisning till det anförda och till tidigare ställningstagande. Utskottet behandlar nedan frågan om dispositionen av ramen för rådgivnings- och besiktningverksamheten m. m.

Med hänvisning till ingående reservation, beräknade utbetalningar och

förordade ramar föreslås riksdagen anvisa ett anslag av 1 350 milj. kr. till vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. för budgetåret 1983/84.

I motionerna 1550 (m) yrkande 2 delvis och 1557 (m) yrkande 2 förordas en annorlunda anslagsberäkning jämfört med regeringens förslag. Eftersom motionärerna anser att statens ansvar för låne- och bidragsgivningen som sådan skall upphöra finns enligt deras uppfattning inga skäl att ställa medel till förfogande för nästa budgetår.

Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag om ramar m. m. för nästa budgetår. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna 1550 (m) yrkande 2 i motsvarande del och 1557 (m) yrkande 2 om anslag till vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. Regeringens förslag om anslag tillstyrks sålunda.

I två motionsyrkanden tas upp frågor som berör utformningen av det statliga stödet till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. I motion 2091 (s) yrkande 2 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen avseende en översyn av reglerna om lån och bidrag enligt energilåneförordningen m. m. Motionären efterlyser regler för kommunerna som gör det möjligt för dem att fastställa i vilken ordning energisparåtgärderna skall genomföras för att statliga lån och bidrag skall utgå. I motion 215 (m) begärs att riksdagen hos regeringen anhåller att försöksverksamhet med decentraliserad handläggning av energisparärenden förläggs till någon eller några kommuner i Värmland.

Vad beträffar förslaget i motion 2091 (s) yrkande 2 utgår utskottet från att även denna fråga kommer att övervägas vid beredningen av den till hösten 1983 väntade propositionen om kommunal energiplanering.

Med anledning av förslaget i motion 215 (m) om försöksverksamhet med decentraliserad handläggning av energisparärenden vill utskottet erinra om att riksdagen genom proposition våren 1982 föreslagits bemyndiga regeringen att besluta om en försöksverksamhet med decentralisering till vissa kommuner i frågor om statligt stöd till energibesparande åtgärder (prop. 1981/82:150, CU 1981/82:42). I denna proposition anfördes att kommunerna borde beredas tillfälle att anmäla till regeringen om de ville delta i försöksverksamheten. En förutsättning borde vara att de kommuner som vill delta i försöksverksamheten redan hade resurser för ändamålet. Riksdagen, som inte hade någon erinran mot propositionen i denna del, lämnade det begärda bemyndigandet. Försöksverksamheten kommer att påbörjas i fyra kommuner den 1 april 1983 och i ytterligare en kommun den 1 juli 1983 (SFS 1983:80).

Det ankommer sålunda på kommunerna att anmäla sitt intresse av att delta i försöksverksamheten. Någon riksdagens begäran om att vissa kommuner skall delta i verksamheten är därför inte erforderlig. Syftet med motion 215 (m) kan beaktas utan något riksdagens ytterligare initiativ i frågan. Motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

Under detta avsnitt vill utskottet slutligen erinra om att i proposition 1982/83:120 om utvecklingen i Norrbotten föreslås (bil. 5, s. 4–5) viss förlängning avseende bidrag till vissa energibesparande åtgärder. Utskottet kommer senare under våren att behandla detta förslag.

4.4.2 Information och utbildning m. m. avseende energifrågor

I två motioner behandlas information och rådgivning beträffande energisparverksamheten.

I motion 834 (s) tas upp frågan om behovet av en av statliga myndigheter ledd kampanj för att informera om riskerna vid en alltför dålig bostadsventilation. Motionärerna anför att ansträngningarna att spara energi i bostäder har lett till en boendemiljö, som ibland är hälsofarlig bl. a. på grund av en alltför dålig bostadsventilation. Detta kan i sin tur medföra mögel- och fuktskador.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 83–84) lämnar bostadsministern en redogörelse för samhällets åtgärder för att förebygga fukt- och mögelskador och skador av hälsofarliga material i bostäder. Bl. a. anføres att statens planverk, som komplement till Svensk byggnorm (SBN), gett ut informationsmaterial bl. a. om fuktskydd. Fortsatta satsningar för att öka kunskaperna om materialegenskaper och byggnadsutföranden samt en utökad information om resultatet av pågående forskningsinsatser m. m. är enligt bostadsministern en förutsättning för att byggsador skall kunna begränsas.

Till vad bostadsministern anført vill utskottet lägga att statens strålskyddsinstitut, planverket och socialstyrelsen utarbetat informationsmaterial om strålning i byggnader. Bl. a. anføres i en informationsskrift att den s. k. radondotterhalten kan minskas om ventilationen ökas. Vidare bör erinras om att i radonutredningens nyligen avlämnade betänkande tagits upp frågan om hur erforderlig information skall utformas för att spåra bostäder som har för höga radondotterhalter. I detta informationsarbete är avsikten att socialstyrelsen, bostadsstyrelsen, planverket, strålskyddsinstitutet och Kommunförbundet skall delta.

Enligt utskottets uppfattning är det av stor vikt att olika åtgärder vidtas för att informera om byggsador och om olika byggmaterials egenskaper. Utskottet instämmer med motionärerna om att det är väsentligt att olika åtgärder vidtas för att informera om vilka risker m. m. som dålig bostadsventilation kan medföra. Som framgått ovan har regeringen sin uppmärksamhet riktad på frågan. Ytterligare underlag för bedömningen av hur informationen bör utformas avseende strålning i byggnader har nyligen överlämnats till regeringen. Annat material är att vänta. Utskottet anser mot bakgrund av pågående arbete och kommande överväganden att det nu inte finns tillräcklig anledning att föreslå riksdagen att göra det i motion 834 (s) begärda uttalandet. Syftet med motionen torde komma att tillgodoses utan

någon riksdagens begäran.

I motion 1572 (s) behandlas frågan om ansvarsfördelningen avseende informations- och utbildningsfrågor (yrkande 1) och om länsbostadsnämndernas regionala samordningsansvar beträffande energirådgivningen m. m. (yrkande 2).

Som motiv för yrkande 1 anför motionärerna sammanfattningsvis att bostadsstyrelsen och planverket i april 1982 redovisat hur ansvaret för de sektorinriktade informations- och utbildningsinsatserna borde fördelas mellan de båda myndigheterna fr. o. m. ingången av innevarande budgetår. Bostadsstyrelsen förutsätts svara för energiinformationen bl. a. till länsbostadsnämnder, kommunala förmedlingsorgan, energirådgivare, bostadsförvaltare, fastighetsägare m. fl. medan planverket avses svara för informations- och utbildningsinsatser för yrkesverksamma personalgrupper som har ett avgörande inflytande på energihushållningen i byggandet och den byggda miljön. I årets budgetproposition (bil. 13 s. 93-94) anför bostadsministern att han i annat sammanhang kommer att föreslå regeringen att uppdraga åt myndigheterna att redovisa ett gemensamt förslag om den närmare uppläggningsen av arbetet med planeringen av informations- och utbildningsinsatserna.

Enligt motionärernas uppfattning bör därvid den tidigare, av bostadsstyrelsen och planverket utarbetade gemensamma, redovisningen vara utgångspunkt för den kommande översynen.

Med anledning av vad i motionen anförts bör nämnas att frågan om energiinformationen berör, förutom bostadsstyrelsen och planverket, bl. a. även statens råd för byggnadsforskning, industriverket, energiverket och Kommunförbundet. Det är därför naturligt att de kommande övervägandena om utformningen av informations- och utbildningsinsatserna utgår även från vad dessa organ kan komma att redovisa i ärendet. Utskottet förutsätter att i dessa överväganden även den av bostadsstyrelsen och planverket lämnade gemensamma redovisningen kommer att ingå utan någon riksdagens begäran därom. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1572 (s) yrkande 1.

Yrkande 2 i motionen rör länsbostadsnämndernas ansvar för rådgivnings- och besiktningsverksamheten. Motionärerna anser att bidrag för verksamheten i likhet med vad som f. n. gäller bör kunna ges både till kommunernas rådgivningsverksamhet m. m. och till de större bostadsorganisationerna och de större fastighetsförvaltarna för de informationsinsatser de genomför i egen regi. Enligt motionärernas uppfattning bör även övervägas om inte också medel inom oförändrad ram bör kunna avsättas för en regional samordning av den kommunala besiktnings- och rådgivningsverksamheten i länsbostadsnämndernas regi. Nämndernas regionala organisation borde enligt motionärernas uppfattning vara lämplig för de informationsinsatser m. m. varom nu är i fråga.

Riksdagen har tidigare (prop. 1980/81:33, CU 1980/81:37) medgivit att

bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. under budgetåren 1981/82–1985/86 får meddelas intill ett belopp av 130 milj. kr. per år. Sedermera har riksdagen beslutat (CU 1981/82:16) att stöd till besiktningsverksamhet m. m. skall kunna utgå direkt till större fastighetsförvaltare eller till företrädare för dem.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild arbetsgrupp med företrädare bl. a. för kommunerna för utvärdering av den statsunderstödda kommunala besiktnings- och rådgivningsverksamheten inom energiområdet. Avsikten är att arbetet skall avslutas under första hälften av år 1984.

Utskottet förutsätter att i det arbete som nyligen inletts överväganden görs i avsikt att utforma rådgivningsverksamheten så att medborgarna oavsett kommuntillhörighet i möjligaste mån får en relevant sammanhållen objektiv information samt att vad i motion 1572 (s) yrkande 2 föreslagits beaktas utan någon riksdagens särskilda begäran därom.

Vad i budgetpropositionen förordats om storleken av anslaget till information och utbildning m. m. i energifrågor för budgetåret 1983/84 har inte mötts av invändningar i motioner eller eljest. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4.5 Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *besiktning av fastigheter* att riksdagen avslår motion 1982/83:1103 yrkande 1,
2. beträffande *regler för installation av värmepumpar* att riksdagen avslår motion 1982/83:2091 yrkande 1,
3. beträffande *villkor för installation av direktverkande elvärme* att riksdagen avslår motion 1982/83:829,
4. beträffande *lägsta godkända kostnad och ramar för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1550 yrkande 1 i motsvarande del och motion 1982/83:1557 yrkande 1 a–d beslutar
 - a. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om den lägsta godkända kostnaden för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.,
 - b. medge att beslut om lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. får meddelas inom en ram av 1 900 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,
 - c. medge att beslut om bidrag till energibesparande åtgärder i statliga byggnader får meddelas inom en ram av 90 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,
 - d. medge att beslut om bidrag till kommunerna m. fl. för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. får meddelas

- inom en ram av 158 000 000 kr. under budgetåret 1983/84,
5. beträffande *anslag till energibesparande åtgärder m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1550 yrkande 2 i motsvarande del och 1982/83:1557 yrkande 2 under elfte huvudtiteln till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 350 000 000 kr.,
 6. beträffande *översyn av energilåneförordningen* att riksdagen avslår motion 1982/83:2091 yrkande 2,
 7. beträffande *viss försöksverksamhet* att riksdagen avslår motion 1982/83:215,
 8. beträffande *information om bostadsventilation* att riksdagen avslår motion 1982/83:834,
 9. beträffande *ansvarsfördelningen avseende informationsfrågor m. m.* att riksdagen avslår motion 1982/83:1572 yrkande 1,
 10. beträffande *utformningen av rådgivnings- och besiktningssamheten* att riksdagen avslår motion 1982/83:1572 yrkande 2,
 11. beträffande *anslag till information m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag under elfte huvudtiteln till *Information och utbildning m. m. i energifrågor* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 17 575 000 kr.

Stockholm den 17 mars 1983

På civilutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Magnus Persson (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Rune Evensson (s), Jan-Eric Virgin (m) och Olle Grahn (fp).

Reservationer

1. Villkor för installation av direktverkande elvärme

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att

dels det stycke i utskottets betänkande på s. 6 som börjar "Civilutskottet har" och slutar "år 1985" bort lyda:

Det finns enligt utskottets uppfattning skäl för riksdagen att begära att nya regler utarbetas beträffande vad som skall anses vara energisnål byggnad. Som anförs i motion 829 (c) får de nuvarande reglerna anses ge en alltför blygsam energibesparing.

En omprövning av energiprogrammet kommer att ske omkring år 1985. I samband med denna omprövning bör övervägas en skärpning av villkoret för undantaget från förbudet mot direktverkande el. Utskottet föreslår att riksdagen genom att ansluta sig till vad i motion 829 (c) anförs begär att riksdagen föreläggs förslag till skärpta regler i huvudsak enligt förslaget i motionen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *villkor för installation av direktverkande elvärme* att riksdagen med anledning av motion 1982/83:829 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Lägsta godkända kostnad och ramar för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser att

dels det stycke i utskottets betänkande på s. 7 som börjar "Vad beträffar" och slutar "rådgivnings- och besiktningens verksamheten m. m." bort lyda:

Sedan år 1974 lämnar staten ekonomiskt stöd bl. a. till energibesparande åtgärder i bostadshus och allmänna samlingslokaler. Sedan stödet infördes och t. o. m. utgången av september månad år 1982 har enligt budgetpropositionen (bil. 13 s. 81) stöd beslutats för åtgärder i bostadshus, allmänna samlingslokaler, kommunala och landstingskommunala byggnader till ett belopp av knappt 7,4 miljarder kronor.

Detta stöd har varit motiverat bl. a. för att initiera ett energisparande och därmed bringa ned den kostsamma oljeimporten. Emellertid finns nu bärande skäl för att såväl från sakliga som samhällsekonomiska utgångspunkter upphöra med den statliga bidrags- och långivningen till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. Som i skilda sammanhang visats är energisparinvesteringar i allmänhet mycket lönsamma. Fastighetsägarna får i regel mycket snart igen satsade pengar. Det viktiga i sammanhanget är att ett kreditutrymme för dessa investeringar garanteras på den prioriterade kreditmarknaden utanför statsbudget. Denna fråga kommer utskottet att behandla senare under våren.

Utskottet delar sålunda den uppfattning som framförs i motionerna 1550 (m) och 1557 (m) om att förslagen i budgetpropositionen om lägsta godkända kostnad och om ramar för beslut om energibesparande åtgärder m. m. inte bör godkännas av riksdagen. Enligt utskottets uppfattning finns motiv att

avbryta statens direkta ekonomiska ansvar för energisparandet i bostäder m. m. Härigenom uppnås också en eftersträvd minskning av budgetunderskottet.

Sammanfattningsvis finns enligt utskottets uppfattning goda skäl anta att ett energisparande kommer till stånd även vid en finansiering av dessa investeringar på kreditmarknaden. Utskottet föreslår därför att riksdagen genom ett bifall till de båda (m)-motionerna i motsvarande delar beslutar att statens direkta ekonomiska ansvar för energisparandet i bostäder skall upphöra i och med utgången av budgetåret 1982/83. Anslagsfrågan behandlas nedan.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *lägsta godkända kostnad och ramar för lån till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.* att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:1550 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:1557 yrkande 1 a–d avslår regeringens förslag i motsvarande delar.

3. Anslag till energibesparande åtgärder m. m.

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 2 – att

dels det stycke i utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Utskottet har" och slutar "tillstyrks sålunda" bort lyda:

Utskottet har ovan avstyrkt förslagen i budgetpropositionen om bl. a. ramar för lån och bidrag till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. under budgetåret 1983/84 och tillstyrkt motionerna 1550 (m) och 1557 (m) om att lån- och bidragsgivningen skall upphöra i och med utgången av innevarande budgetår. Enligt utskottets beräkningar kommer åtgärderna under innevarande budgetår att kunna tillgodoses genom redan beviljade anslag och genom den ingående reservation på inte mindre än 955 milj. kr. som finns på anslaget. Utskottet tillstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna 1550 (m) och 1557 (m) även såvitt däri förordas att anslag för energibesparande åtgärder inte skall anvisas för nästa budgetår.

dels utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *anslag till energibesparande åtgärder m. m.* att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:1550 yrkande 2 i motsvarande del och 1982/83:1557 yrkande 2 avslår regeringens förslag om anslag till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* för budgetåret 1983/84.

4. Översyn av energilåneförordningen

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 2 – att det stycke i utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Vad beträffar" och slutar "kommunal energiplanering" bort lyda:

Även enligt utskottets uppfattning är det viktigt att energisparåtgärderna vidtas i "rätt" ordning. Eftersom utskottet ovan anslutit sig till de två (m)-motionerna i vilka yrkas att det statliga energisparstödet skall upphöra är det inte meningsfullt att som förutsättning för statliga lån och bidrag föreskriva att energisparåtgärderna skall vidtas i viss ordning. I sakfrågan har utskottet ingen annan uppfattning än motionären; det finns mycket att vinna på att sparåtgärderna vidtas så att energibesparingen ger största möjliga effekt per insatt krona. Utskottet utgår ifrån att i den kommande propositionen om kommunal energiplanering den i motionen upptagna frågan kan lösas även om statens direkta ekonomiska stöd till energibesparande åtgärder avskaffats. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2091 (s) yrkande 2.

5. Viss försöksverksamhet

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 2 – att det stycke i utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Det ankommer" och slutar "det anförda" bort lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner (m) om att statens direkta ansvar för energisparverksamheten skall upphöra. Mot denna bakgrund finns ingen anledning att i sak diskutera hur en försöksverksamhet med decentralisering av beslut om statligt energisparstöd skall utformas. Som i motion 1557 (m) anförts torde kreditinstituten få förutsättas besitta den nödvändiga kreditbedömningskompetensen när det gäller frågor om lån till energisparinvesteringar i bostäder m. m.

6. Utformning av rådgivnings- och besiktungsverksamheten

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 2 – att det stycke i utskottets betänkande på s. 11 som börjar "Utskottet förutsätter" och slutar "begäran därom" bort lyda:

Utskottet har ovan avstyrkt regeringens förslag om ram för rådgivnings- och besiktungsverksamheten m. m. för nästa budgetår. Skäl saknas därför att närmare gå in på vad i motion 1572 yrkande 2 förordats om hur verksamheten skall organiseras.

7. Anslag till information m. m.

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Jan-Eric Virgin (alla m) anser att

dels det stycke i utskottets betänkande på s. 11 som börjar "Vad i" och slutar "regeringens förslag" bort lyda:

I ett samhällsekonomiskt ansträngt läge måste alla möjligheter till besparingar tillvaratas. Utskottet har självfallet ingen erinran mot att information och utbildning m. m. i energifrågor ges men anser att berörda myndigheter m. fl. bör finansiera verksamheten inom ramen för ordinarie resurser eller omprioritera mellan i sig angelägna arbetsuppgifter.

Med det anförda avstyrker utskottet regeringens förslag om anslag till information och utbildning m. m. i energifrågor för nästa budgetår.

dels utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *anslag till information m. m.* att riksdagen avslår regeringens förslag om anslag till *Information och utbildning m. m. i energifrågor* för budgetåret 1983/84.

Särskilt yttrande

Besiktning av fastigheter

Kjell A. Mattsson och Birgitta Hambræus (båda c) anför:

I centerpartiets partimotion 1103 anføres att en obligatorisk besiktning av fastigheter med möjligheter att ålägga fastighetsägarna att vidta lämpliga energisparåtgärder innebär en hård styrning av energisparåtgärderna i befintlig bebyggelse och med såväl stora risker för en kostnadskrävande byråkratisering som en passivisering av fastighetsägarna.

Vi vill fästa uppmärksamhet på dessa negativa aspekter avseende frågan om obligatorisk besiktning. Emellertid har riksdagen inte förelagts förslag i frågan. Vi förutsätter att ett eventuellt nytt förslag från regeringen utformas med utgångspunkt i att den frivillighet som f. n. finns avseende energibesiktning av bostäder skall bibehållas.